

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2016-4-2 (Muafiyet)
Karar Sayısı : 18-19/338-168
Karar Tarihi : 12.06.2018

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Ömer TORLAK
Üyeler : Arslan NARİN, Adem BİRCAN
Şükran KODALAK, Mehmet AYAN

B. RAPORTÖRLER : Dr. Hakan BİLİR, Damla YAZ, Sebahat Gözde SAVAŞ

C. BİLDİRİMDE

BULUNAN : - Türkiye Bankalar Birliği
Temsilcisi: Av. Dr. İ. Yılmaz ASLAN
Gazi Umur Paşa Sk. Bimar Plaza 38/8 Balmumcu,
Beşiktaş/ İSTANBUL

- (1) **D. DOSYA KONUSU:** Türkiye Bankalar Birliği tarafından yabancı para çek takas uygulamasına ilişkin olarak takas komisyon ücretinin, Rekabet Kurulunun 04.08.2016 tarih ve 16-26/441-199 sayılı kararında belirtilen hususlar dikkate alınmak suretiyle işlem bazında 17,95 TL ve karşılığı ABD Doları değeri olarak belirlenip, uygulanmasının tavsiye edilmesine yönelik Yönetim Kurulu Kararı'na bireysel muafiyet tanınması talebi.
- (2) **E. DOSYA EVRELERİ:** Rekabet Kurumu (Kurum) kayıtlarına 12.01.2016 tarih ve 250 sayı ile intikal eden ve Türkiye Bankalar Birliği (TBB) tarafından yapılan başvuru ile TBB 'nin yabancı para (YP) çek takas uygulamasına ilişkin olarak takas komisyon ücretinin, maliyetlerde hissedilir değişiklikler olması ve üyeler tarafından TBB'ye başvuru yapıncaya kadar işlem bazında 15 TL olarak uygulanmasının tavsiye edilmesine yönelik 02.12.2015 tarihli yönetim kurulu kararına 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un (4054 sayılı Kanun) 5. maddesi kapsamında bireysel muafiyet tanınması talep edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda Rekabet Kurulunun (Kurul) 04.08.2016 tarih ve 16-26/441-199 sayılı kararı ile başvuru konusu yönetim kurulu kararının 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olduğu belirtilmiş, bildirim konu karara hesaplamalarda bankaların YP çek işlemlerindeki büyüklüğünü dikkate alan ağırlıklandırılmış ortalama yönteminin kullanılması halinde muafiyet tanınmasına ve muafiyetin süresinin bu koşulun yerine getirildiğinin 30 gün içinde tevsik edilmesinden itibaren iki yıl olarak belirlenmesine karar verilmiş, bunlara ek olarak kararda hesaplamalara dâhil edilen bankaların maliyetlerinin bütün piyasanın maliyetlerini önemli ölçüde yansıtacak şekilde diğer bankaların da katılımı sağlanarak genişletilmesi gerektiği ve TBB tarafından hangi maliyet kalemlerinin hangi usuller çerçevesinde hesaplamalara dâhil edilmesi gerektiğine yönelik bir kılavuz hazırlanması gerektiği belirtilmiştir.
- (3) TBB tarafından gerekçeli kararda belirtilen şartların yerine getirildiğini gösterir bilgi ve belgeler gönderilmiş, ardından kararda belirtilen şartların yerine getirildiğine dair bilgi notu Kurul'a sunulmuştur. Tanınan muafiyetin süresi 04.08.2018 tarihinde bitmeden önce TBB tarafından YP çek takas uygulamasına ilişkin olarak takas komisyon ücretinin, Kurul'un 04.08.2016 tarih ve 16-26/441-199 sayılı kararında belirtilen hususlar dikkate alınmak suretiyle işlem bazında 17,95 TL ve karşılığı ABD Doları

değeri olarak belirlenip, uygulanmasının tavsiye edilmesine yönelik yönetim kurulu kararına yeniden bireysel muafiyet tanınması talebi ile 02.03.2018 tarih ve 1800 sayı ile Kurum'a başvuruda bulunulmuştur.

- (4) Yapılan başvuruya ilişkin olarak TBB'den bilgi talep edilmiş, cevabi yazı 12.04.2018 tarih ve 2997 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir. Ayrıca bildirim konu işlem hakkında Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun (BDDK) görüşlerine başvurulmuş olup, ilgili cevabi yazılar sırası ile 06.04.2018 tarih ve 2860 sayı ve 21.05.2018 tarih, 4014 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- (5) **F. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; TBB'nin YP çek takas uygulamasına ilişkin olarak takas komisyon ücretinin, maliyetlerde hissedilir değişiklikler olması ve üyeler tarafından TBB'ye başvuru yapıncaya kadar işlem bazında 17,95 TL olarak uygulanmasının tavsiye edilmesine yönelik Yönetim Kurulu Kararı'nın 4054 sayılı Kanun'un kapsamında bir teşebbüs birliği kararı olduğu ve Kanun'un 4. maddesinin (a) bendine aykırılık oluşturduğu, YP çek ile ödemelerin gerçekleştirildiği hizmet pazarının kendine özgü koşulları nedeniyle, birlikte kararlaştırılan takas komisyon ücretinin sigorta maliyetleri dâhil edilmeden (17,77 TL olarak) belirlenmesi koşulunun sağlanması halinde Kanun'un 5. maddesi kapsamında muafiyetten yararlanabileceği, muafiyet süresinin yukarıda yer verilen koşulun yerine getirildiğinin 30 gün içinde tevsik edilmesinden itibaren süresiz olarak belirlenebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

G. İNCELEME, GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

G.1. TBB Hakkında Bilgi

- (6) TBB, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 79. maddesi hükümlerine göre tüm mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarının üye olmak zorunda oldukları tüzel kişiliği haiz kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur. Birliğin yönetim merkezi İstanbul'da bulunmaktadır.
- (7) TBB, serbest piyasa ekonomisi ve tam rekabet ilkeleri çerçevesinde, bankacılık düzenleme ilke ve kuralları doğrultusunda bankaların hak ve menfaatlerini savunmak; bankacılık sisteminin büyümesi, sağlıklı bir şekilde çalışması, bankacılık mesleğinin gelişmesi, bankacılık sektörünün rekabet gücünün artırılması amacıyla çalışmalar yapmak; rekabetçi bir ortamın yaratılması ve haksız rekabetin önlenmesi için gerekli kararları almak/alınmasını sağlamak, uygulamak ve uygulanmasını sağlamak amaçlarını gerçekleştirmek için kurulmuştur¹.
- (8) TBB, Milletlerarası Ticaret Odası, İktisadi Kalkınma Vakfı, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, T.C. İstanbul Kalkınma Ajansı, TOBB Türkiye Bankacılık ve Finans Meclisi, Kalite Derneği, Avrupa Bankacılık Federasyonu, Uluslararası Finans Enstitüsü, Asya Bankalar Birliği, Balkan Bankalar Forumu ile Merkezi Avrasya Bankacılık Federasyonu üyesidir.
- (9) Aşağıdaki tabloda detaylarına yer verildiği üzere, TBB'nin hâlihazırda 47 adet üyesi bulunmaktadır.

¹ <http://www.tbb.org.tr/tr/tbb/hakkında/kurulus/10>

Tablo 1: TBB Üye Sayısı

Üye Unvanı	Üye Sayısı
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	3
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	9
Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna Devredilen Bankalar	1
Yabancı Sermayeli Bankalar	
a) Türkiye'de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Bankalar	16
b) Türkiye'de Şube Açan Yabancı Sermayeli Bankalar	5
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	
a) Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	3
b) Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	6
c) Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	4
Toplam	47

G.2. Çek Takas Uygulaması

- (10) Çek, hukuki mahiyeti itibariyle poliçe gibi bir havaledir ve aynı zamanda da kanunen emre yazılı bir senet olup, diğer kıymetli evraklardan farklı olarak özel bir kanunla düzenlenmiş ödeme aracıdır. Ayrıca, çek, ekonomi içinde paranın fiziki olarak el değiştirmesine alternatif olacak şekilde kullanılan bir varlıktır. Banka çeki, bir bankaya hitaben yazılmış ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile 5941 sayılı Çek Kanunu (5941 sayılı Kanun) hükümlerine göre düzenlenmiş, ödeme emri niteliğinde olan bir kıymetli evraktır. Çek takası ise, çeklerin farklı bankalar arasında hesaben mutabakatını sağlayan bir ödeme sistemidir. Diğer bir ifadeyle, farklı bankaların şubelerine ibraz edilen çeklerin, ait oldukları bankalardaki hesaplarından tahsil edilmesini sağlayan sistem çek takas sistemidir. TL çek takas işlemleri ile YP çek takas işlemleri arasında birtakım farklılıklar bulunduğundan, her iki sistem aşağıda ayrı ayrı değerlendirilecektir.

G.2.1. Türk Lirası Çek Takas İşlemleri

- (11) 03.04.1985 tarih ve 10714 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan mülga 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun'un (Mülga 3167 sayılı Kanun) 6. maddesi ile TCMB, çeklerin banka şubeleri arasında hesaben mutabakatını sağlayacak tüzel kişiliği haiz sistemi kurmaya ve gözetimi altında yürütmeye yetkili kılınmıştır. Bu yetki uyarınca tüzel kişiliği haiz, merkezi Ankara'da bulunan ve faaliyetlerinde özel hukuk hükümlerine tabi Bankalararası Takas Odaları Merkezi (BTOM) kurulmuştur. BTOM bir ödeme aracı olarak çekin farklı bankalar arasında dolaşımını sağlayarak para nakil hareketlerini ve bundan kaynaklanabilecek riskleri azaltmakta ve bu suretle emek ve zaman tasarrufu sağlamaktadır.
- (12) 03.10.1985 tarihine kadar takas işlemleri 1969 yılında tek tip hale getirilen ve takas odalarına üye bankalarca da imzalanan ana sözleşme esasları çerçevesinde yürütülmüştür. Anılan tarihten itibaren çek takası faaliyetleri Mülga 3167 sayılı Kanun'un 6. maddesi uyarınca TCMB tarafından yayımlanan Bankalararası Takas Odaları Merkezi Yönetmeliği (BTOM Yönetmeliği) ve bu Yönetmeliğe bağlı çıkarılan Bankalararası Takas Odaları İşlemleri İzahnamesi esasları çerçevesinde yürütülmektedir. 5941 sayılı Kanun'un 8. maddesinin üçüncü fıkrası ile çeklerin fiziki olarak ibraz edilmeksizin sadece çek bilgileri üzerinden bankalararası takas odaları aracılığı ile elektronik ortamda muhatap bankaya gönderilebileceği düzenlenmiştir. Elektronik ortamda yapılan çek takasının toplam takas içerisindeki payının %99,9 gibi bir orana ulaşması ve artan maliyetlerin azaltılmasını teminen elektronik takas yapılabilen Ankara ve İstanbul Takas Odası dışındaki diğer odalar kapatılmıştır.
- (13) BTOM Yönetmeliği'nin "Mali Hükümler" başlıklı 12. maddesinde BTOM'un finansmanına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Yıllık bütçe üzerinden bankalardan alınacak avansın hesaplanmasında, bankalararası takas odalarına katılan tüm

bankaların, bütün takas odalarındaki bir önceki yıla ilişkin işlem hacimleri (bankalarca muhatap bankalara fiziken ibraz edilen, elektronik ortamda işlem görmeyen ve elektronik ortamda işlem gören çekler ile bankalarca muhatap bankalara fiziken ibraz edilmeyen çeklerin toplamının genel işlem gören çek toplamı içindeki payları) esas alınır. Bankalararası takas odaları faaliyetleri için yapılan masraflar, bankalar arasında tüm takas odalarındaki toplam işlem hacimlerine göre paylaştırılmaktadır. Yıllık bütçe içinde yer almayan ancak eşit gider yapılmasını gerektirecek durumların ortaya çıkması halinde, bu tür giderlere katılım payları yönetim kurulunca ilgili takas odalarına gerekli ek ödenekler verilmek suretiyle işlemlerin yapılması sırasında bankalardan eşit olarak tahsil edilmektedir. Diğer yandan, BTOM Yönetmeliği'nde bankaların takas işlemleri sırasında kendi bünyelerinde yaptıkları masrafların ücretlerine ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Uygulamada bankalararası takas odalarında takas komisyon ücreti uygulaması bulunmamasıyla birlikte, BTOM yönetim kurulu kararları ile provizyon işlemi sırasında oluşan haberleşme masrafları için 0,25 TL provizyon ücreti belirlenmiştir ve bu tutar günlük olarak netleştirme işlemi sırasında nihai bakiyeye dahil edilmektedir. Çek hamili tarafından tahsil edilmek üzere çek hesabının bulunduğu bankaya ibraz edilen çekler BTOM' da işlem görmemektedir.

G.2.2. Yabancı Para (YP) Çek Takas İşlemleri

- (14) Bildirime konu YP çek takas işlemleri bakımından, 2004 yılından önce hamil, bulunduğu yerde şubesi bulunmayan bankanın çekini, herhangi bir banka üzerinden takas aracılığıyla tahsil edememekte ve tahsilat bankasının² muhatap bankasına giderek veya tahsilat bankalarının ödeme bankalarında³ hesap açtırarak müşterilerinin YP çeklerinin takasını gerçekleştirmekteydi.
- (15) 2004 yılında dört banka tarafından (Koçbank A.Ş., Alternatifbank A.Ş., DenizBank A.Ş. ve Finansbank A.Ş.) YP çek takas sistemi kurulmuş ve YP çek takas komisyon ücreti taraflar arasında akdedilen ikili anlaşmalarla 15 TL olarak belirlenmiştir. Zaman içerisinde Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Yapı ve Kredi Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş., T.C. Ziraat Bankası A.Ş. gibi bankalar da sistem içerisine dahil olmuştur.
- (16) YP cinsinden çeklerin takas işlemleri, bankaların bu iş için özel oluşturdukları birimler kanalı ile ve ikili anlaşmada belirtilen kurallar dâhilinde, Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.'nin Karaköy'deki binasında katılan tüm bankalar için tahsis etmiş olduğu takas odasında gerçekleştirilmektedir. Tahsilat bankasının yetkili personeli ibraz edeceği her bir çekin arkasını banka kaşesiyle kaşelemekte, imzalamakta ve tahsil cirosu ile ödeme bankasına teslim etmektedir. Temel prensip, takasa girecek YP çeklerin üzerlerindeki keşide tarihinden bir işgünü önce ibraz edilmesidir. Ödeme bankası kendisine ibraz edilen çeklerin karşılığını (tutar) çekin tahsilat günü en geç saat 16:30'a kadar sorgulayarak çeklerin akıbetlerini swift⁴ mesajı ile tahsilat bankasına bildirmektedir. Tahsilat bankasına bildirilen tutar aynı gün valörle muhabir banka hesaplarına transfer edilmektedir. Ödeme muhabir banka tarafından tahsilat bankasına yapılır. Belirtmek gerekir ki YP çek takas işlemlerinin gerçekleştirilebilmesi için ilgili bankaların yurt dışından bir banka ile bu konuda anlaşmaları gerekmektedir.

² Tahsilat Bankası: Müşteriye vekâleten çeki tahsil etmek için Ödeme Bankasına ibraz eden bankanın genel müdürlük, şube ve birimlerini ifade etmektedir.

³ Ödeme Bankası: Çekin üzerine keşide edildiği bankanın genel müdürlük, şube ve birimlerini ifade etmektedir.

⁴ Swift, Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication'ın kısaltmasıdır. Türkçeye Küresel Bankalararası Finansal Telekomünikasyon Birliği olarak çevrilmiştir.

- (17) Bildirim Formunda YP çek takas sistemi uyarınca tahsilat bankasının ödeme bankasına her YP çek başına "maktu işlem masrafı" adı altında ödemekle yükümlü olacağı maliyet temelli 17,95 TL'lik çek takas komisyon ücretinin yalnızca YP çek takas sistemine katılmış olan bankalara yönelik olduğu ifade edilmiştir. YP Çek Takas Uygulaması 2016 yılı katılımcıları; Akbank T.A.Ş., Aktif Yatırım Bankası A.Ş., Alternatifbank A.Ş., Anadolubank A.Ş., Arap Türk Bankası A.Ş., Burgan Bank A.Ş., Citibank A.Ş., Denizbank A.Ş., Fibabanka A.Ş., HSBC Bank A.Ş., ICBC Turkey Bank A.Ş., ING Bank A.Ş., Odea Bank A.Ş., QNB Finans Bank A.Ş., Şekerbank T.A.Ş., Turkland Bank A.Ş., Türk Ekonomi Bankası A.Ş., Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O, Yapı ve Kredi Bankası A.Ş., T.C. Ziraat Bankası A.Ş., Türkiye Halk Bankası A.Ş., Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. ve Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. olmak üzere üçü katılım bankası toplam 26 bankadan oluşmaktadır. YP çek takas oranının belirlenebilmesi için yukarıda sayılan bu 26 bankadan veri alınmış, ancak Aktif Yatırım Bankası A.Ş., Arap Türk Bankası A.Ş., ICBC Turkey Bank A.Ş. ve Odea Bank A.Ş.'nin çek adetlerinin düşük olması nedeniyle çek başına maliyetlerinin yüksek çıkması ve Şekerbank T.A.Ş.'nin operasyon maliyeti ile personel maliyetini kısımlandıramaması dolayısıyla, Kurul'un 04.08.2016 tarih ve 16-26/441-199 sayılı kararında da belirtildiği üzere, ortak komisyon tutarının daha aşağı çekilmesi için bu bankalar çıkarılmak suretiyle ve ağırlıklı ortalama yöntemiyle hesaplama yapılarak komisyon oranı 17,95 TL olarak bulunmuştur.
- (18) Söz konusu komisyon oranının hesaplanmasında kullanılan veriler şunlardır: personel maliyeti⁵, takas odası kirası maliyeti⁶, ulaşım/taşıma maliyeti⁷, swift maliyeti⁸, muhabir masrafları⁹, sigorta maliyeti¹⁰ ve operasyon maliyeti¹¹.

⁵Personel Maliyeti: Münhasıran YP çek takası için çalıştırılan genel müdürlük personeli maliyetini ifade etmektedir. YP çek takas işlemleri için çalışan adedi de belirtilerek; vergi, maaş, ikramiye, prim, yemek, servis, özel sağlık sigorta kalemleri dâhil edilip personelin brüt maliyeti tespit edilmektedir.

⁶Takas Odası Kirası Maliyeti: Takas odalarına ödenen yıllık kira bedelini ifade etmektedir.

⁷Ulaşım/Taşıma Maliyeti: Takas odasında takası gerçekleştirilen YP çeklerin şubeden genel müdürlüğe, genel müdürlükten takas odasına ulaşım bedelini (taksi, güvenli taşıma, kurye, kargo, zırhlı araç/ banka aracı, şoför) ifade etmektedir.

⁸Swift Maliyeti: Swift güvenilir bir uluslararası haberleşme yöntemi olup, müşterilerin eksiksiz ve güvenilir bir şekilde finansal bilgilerine ulaşmalarına ve bu bilgilerini değiş-tokuş yapmalarına imkân sağlayan platform, ürün ve hizmetlerdir. Swift maliyeti ise YP çek takasında yabancı bankaya gönderilen mesaj ücretini ifade etmektedir.

⁹Muhabir Masrafları: Muhabir bankanın mesaj başına aldığı ücretleri ifade etmektedir. Muhabir masrafı oluşturan sözleşmeler uyarınca muhabir masrafı oluşturan mesaj tiplerinin sayısından hesaplanır.

¹⁰Sigorta Maliyeti: YP çek takasında çeklerin taşınması, saklanması gibi işlemler gerçekleştirilirken karşılaşılabilecek risklere karşı yapılan sigortadan kaynaklanan maliyeti ifade etmektedir.

¹¹Operasyon Maliyeti: YP çek takas operasyonunun yürütülmesi için gereken diğer harcama kalemlerini ifade etmektedir. Bunlar; elektrik, su, ısıtma ve soğutma, güvenlik, kira, aidat, temizlik, telefon, internet, demirbaş bakım maliyeti, genel kırtasiye maliyetlerinden oluşur. (Hesaplama formülü şu şekilde belirlenmiştir: YP çek takas işlemlerinin gerçekleştirildiği merkez olan binanın sabit giderleri / toplam personel adedi * YP çek çalışan sayısı)

Tablo 2: Bankaların Toplam Maliyetleri

Banka Verileri Takip Formu					
TBB Üyesi Bankalar	Aralık 2016		YP Çek Takası Toplam Maliyeti (TL)	YP Çek Adedi	YP Çek Başına Maliyet (TL)
Adabank A.Ş.	YOK				
Akbank T.A.Ş.			(.....)	(.....)	(.....)
Aktif Yatırım Bankası A.Ş.		Sadece toplamları vermiş, detay yok.	(.....)	(.....)	
Alternatifbank A.Ş.			(.....)	(.....)	(.....)
Anadolubank A.Ş.		Sadece toplamları vermiş, detay yok.	(.....)	(.....)	(.....)
Arap Türk Bankası A.Ş.			(.....)	(.....)	
Bank Mellat	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ Turkey A.Ş.	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
BankPozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş.	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
Birleşik Fon Bankası A.Ş.	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
Burgan Bank A.Ş.			(.....)	(.....)	(.....)
Citibank A.Ş.			(.....)	(.....)	(.....)
Denizbank A.Ş.			(.....)	(.....)	(.....)
Deutsche Bank A.Ş.	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
Diler Yatırım Bankası A.Ş.	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
Fibabanka A.Ş.			(.....)	(.....)	(.....)
Finans Bank A.Ş.			(.....)	(.....)	(.....)
GSD Yatırım Bankası A.Ş.	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
Habib Bank Limited	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
HSBC Bank A.Ş.			(.....)	(.....)	(.....)
ICBC Turkey Bank A.Ş.	1	Operasyon maliyeti toplam formülü farklı.	(.....)	(.....)	
İller Bankası A.Ş.	YOK				
ING Bank A.Ş.			(.....)	(.....)	(.....)
Intesa Sanpaolo S.p.A.	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
JPMorgan Chase Bank N.A.	YOK				
Merrill Lynch Yatırım Bank A.Ş.	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
Nurol Yatırım Bankası A.Ş.	YOK				
Odea Bank A.Ş.		Bilgilerini yeniden ilettiler.	(.....)	(.....)	
Pasha Yatırım Bankası A.Ş.	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
Rabobank A.Ş.	YOK		(.....)	(.....)	(.....)

Tablo 2'nin devamı:					
Şekerbank T.A.Ş.			(.....)	(.....)	(.....)
Société Générale (SA)	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
Standard Chartered Yatırım Bankası Türk A.Ş.	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
Turkland Bank A.Ş.			(.....)	(.....)	(.....)
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.			(.....)	(.....)	(.....)
Türk Eximbank	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
Turkish Bank A.Ş.	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.			(.....)	(.....)	(.....)
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.			(.....)	(.....)	(.....)
Türkiye Halk Bankası A.Ş.			(.....)	(.....)	(.....)
Türkiye İş Bankası A.Ş.			(.....)	(.....)	(.....)
Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.			(.....)	(.....)	(.....)
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.			(.....)	(.....)	(.....)
TBB Üyesi Bankalar	23	BİLGİ İLETEN BANKA TOPLAMI	(.....)	(.....)	(.....)
	23	BİLGİSİ OLMADIĞINI BİLDİREN BANKA SAYISI			
TKBB Üyesi Bankalar					
Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.			(.....)	(.....)	(.....)
Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.		Sadece toplamları vermiş, detay yok.	(.....)	(.....)	(.....)
Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	1	Operasyon maliyeti toplam formülü farklı.	(.....)	(.....)	(.....)
Vakıf Katılım Bankası A.Ş.	YOK				
Ziraat Katılım Bankası A.Ş.	YOK		(.....)	(.....)	(.....)
TKBB Üyesi Bankalar	3	BİLGİ İLETEN BANKA TOPLAMI	(.....)	(.....)	(.....)
	2	BİLGİSİ OLMADIĞINI BİLDİREN BANKA SAYISI			
TBB+TKBB Üyesi Bankalar	26	Genel Toplam	5.964.135	332.331	17,95
Bilgi ileten banka sayısı		26			
Bilgisi olmadığını bildiren bankalar		25			

Tablo 3: YP Çek Takas Maliyeti Tablosu

YP Çek Takas Maliyeti Tablosu	TL cinsinden Tutar
Personel Maliyeti	(.....)
Takas Odası Kirası Maliyeti	(.....)
Ulaşım/Taşıma Maliyeti	(.....)
- Taksi	(.....)
- Güvenli Taşıma	(.....)
- Kurye	(.....)
- Kargo	(.....)
- Zırhlı araç / Banka aracı	(.....)
- Şöför	(.....)
SWIFT Maliyeti	(.....)
Muhabir Masrafları	(.....)
Sigorta Maliyeti	(.....)
Operasyon Maliyeti	(.....)
- Elektrik	(.....)
- Su	(.....)
- Isıtma ve Soğutma	(.....)
- Güvenlik	(.....)
- Kira	(.....)
- Aidat	(.....)
- Temizlik	(.....)
- Telefon	(.....)
- İnternet	(.....)
- Demirbaş Bakım Maliyeti	(.....)
- Genel Kırtasiye	(.....)
YP Çek Takası Toplam Maliyeti	5.964.135
YP Çek Adedi (Bankaca İbraz Edilen YP Çek Adeti)	332.331
YP Çek Başına Maliyet	17,95

(19) Tablolarda yapılan incelemeler sonucunda *swift* maliyeti, sigorta maliyeti ve muhabir masraflarının veri gönderen her bankada ortak olmadığı tespit edilmiş, TBB'den bu maliyetlerin YP çek takas hizmeti ile ilişkisinin açıklanması, bu maliyetlerin neden bütün bankalarda ortak olmadığı ve bu maliyetler dâhil edilmeden hesaplanacak takas oranı ile ilgili bilgi talep edilmiştir. TBB tarafından gönderilen cevabi yazı 12.04.2018 tarih ve 2997 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir. Cevabi yazıda özetle;

- Swiftin tüm dünyada bankalar arasında elektronik fon transferi standardı sağlayan bir sistem olduğu ve swift masrafının "mesajlaşma hizmet bedeli" olarak tanımlanabileceği,
- Muhabir masrafının ise bankaların mesaj ile birbirlerine gönderdikleri çek bedelleri için kendi anlaşmalı oldukları muhabirlerine (yabancı bankaya) ödedikleri transfer masrafı olduğu,
- YP çeklerin taşınma sırasında kaybolma/çalınma riskine karşı sigorta yaptırıldığı ancak bu sigortanın çek bedelini değil, çekin yerine koyma maliyetini teminat altına aldığı ve bazı bankaların bu iş özelinde sigorta yaptırmadığı bazılarının ise yaptırdığı,

- YP çek takası için swift ve muhabir masraflarının tüm bankalar için ortak ve kaçınılmaz olduğu ancak bazı bankaların bu masrafları ayrıştıramadıkları için tablolarda tek kalemde yazdıkları,
- İstisnai olarak muhabir bankası yabancı ortağı olan ya da karşılıklı yapılan özel anlaşmalar çerçevesinde bazı bankaların ayrıca muhabir masrafı ödemedikleri ancak bu anlaşmalar bitince söz konusu bankaların da aynı maliyetlere katlanmaları gerekeceği,
- Sigorta maliyetinin ise kaçınılmaz bir maliyet kalemi olarak değerlendirilemeyeceği,
- Dolayısıyla sigorta maliyeti çıkarılarak hesaplanan yeni YP çek takas oranının 17,77 TL olarak belirlendiği

ifade edilmiştir. Söz konusu belirlemenin yapıldığı maliyetleri gösterir tablo aşağıdadır¹²:

¹² Aktif Yatırım Bankası A.Ş., Arap Türk Bankası A.Ş., ICBC Turkey Bank A.Ş. ve Odea Bank A.Ş.'nin çek adetlerinin düşük olması nedeniyle çek başına maliyetlerinin yüksek çıkması ve Şekerbank T.A.Ş.'nin operasyon maliyeti ile personel maliyetini kısımlandıramaması dolayısıyla ortak komisyon tutarının daha aşağı çekilmesi için bu bankalar çıkarılarak hesaplama yapılmıştır.

Tablo 4: YP Çek Takas Komisyon Maliyetleri

Maliyet Kalemleri (TL)/Bankalar	Personel Maliyeti	Takas Odası Kirası Maliyeti	Ulaşım/ Taşıma Maliyeti	SWIFT Maliyeti	Muhabir Masrafları	Operasyon Maliyeti	YP Çek Takası Toplam Maliyeti	YP Çek Adedi	YP Çek Başına Maliyet
Akbank T.A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Aktif Yatırım Bankası A.Ş.									
Alternatifbank A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Anadolubank A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)		(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Arap Türk Bankası A.Ş.									
Burgan Bank A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)		(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Citibank A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Denizbank A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Fibabanka A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
QNB Finansbank A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
HSBC Bank A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)		(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ICBC Turkey Bank A.Ş.									
ING Bank A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Odea Bank A.Ş.									
Şekerbank T.A.Ş.									
Turkland Bank A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)		(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Türkiye İş Bankası A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)		(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)		(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)		(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Toplam							5.904.373	332.331	17,77

G.3. İlgili Kurumların Bildirime Konu İşlem Hakkındaki Görüşleri

G.3.1. TCMB'nin Bildirime Konu İşlem Hakkındaki Görüşleri

(20) Bildirime konu işlem hakkında TCMB tarafından iletilen cevabi yazıda özetle;

- 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun (6493 sayılı Kanun) hükümleri uyarınca ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin üç ya da daha fazla katılımcı arasındaki transfer emirlerinden kaynaklanan fon ve menkul kıymet aktarımlarının gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla yapılan takas ve mutabakat işlemleri için gerekli altyapıyı sunan ve ortak kuralları olan yapıyı ifade ettiği ve ödeme sistemi işleticisi olmak isteyen kuruluşların 6493 sayılı Kanun'da belirtilen şartları sağlaması ve TCMB'den faaliyet izni alması gerektiği,
- "YP Çek Takası Uygulaması" olarak adlandırılan söz konusu uygulamaya ilişkin dokümanlarda yer yer çek takas işlemi ifadesinin kullanıldığı görüldüğü, bu kapsamda sistem işleticisi gibi faaliyet gösterildiği izlenimi yaratacak söz ve deyimlerin kullanılmamasına özen gösterilmesi gerektiği,
- TBB üyesi bazı bankalar arasında ikili anlaşmalar aracılığıyla sürdürülen ve 6493 sayılı Kanun çerçevesinde ödeme sistemi olarak değerlendirilmeyen söz konusu yapının; tüzel kişiliği haiz, kendi yönetim organları bulunan, teknik ve personel donanımına sahip, mutabakat işlemleri dâhil kuralları yazılı olarak belirlenmiş, risk yönetimi ve iş sürekliliği tedbirlerini almış BTOM ile karşılaştırılmayacağı dolayısıyla yapıya ilişkin maliyet kalemlerinin gerçek maliyetleri yansıtmadığına ve hesaplama usulüne ilişkin değerlendirme yapmalarının mümkün olmadığı,
- Bankalarca YP çek takas uygulaması halihazırda ikili anlaşmalar şeklinde yürütülürken, işlemlerin komisyon oranı gibi standartların belirlendiği organize bir ortamda yürütülmesi ve bu süresin bir takas odası faaliyeti haline gelmesi gibi muhtemel aşamalar göz önünde bulundurulduğunda, TL'nin kullanımını daraltabilecek olan yabancı paranın ya da yabancı para cinsinden ödeme araçlarının kullanım ve ödemelerini kolaylaştırıcı/ teşvik edici bu tür sistemlerin TCMB tarafından dolarizasyon ve para politikası etkinliği bakımından da değerlendirildiği

belirtilmiştir.

G.3.2. BDDK'nın Bildirime Konu İşlem Hakkındaki Görüşleri

(21) Bildirime konu işleme yönelik BDDK tarafından gönderilen cevabi yazıda özetle;

- Bildirime konu işlem hakkında ilave bir değerlendirmelerinin olmadığı,
- Swift maliyeti ve muhabir masraflarının işin ayrılmaz bir parçası olduğunun anlaşıldığı,
- Çeklerin taşınması ve saklanması gibi işlemlerin gerçekleşmesi aşamasında karşılaşılabilecek risklere karşı sigorta yaptırılmasının da YP çeklerin takasına ilişkin operasyonel risklerin yönetilmesi kapsamında bankalar tarafından alınan bir önlem olduğunun anlaşıldığı,
- TBB'ye iletilen 26 bankanın hepsinin maliyetleri içerisinde yer almamakla birlikte diğer bankaların maliyetleri içerisinde yer alan swift maliyeti, muhabir masrafları ve sigorta maliyetinin YP çek takas komisyon oranının hesaplanmasına dâhil edilmesinde herhangi bir sakınca bulunmadığının düşünüldüğü

belirtilmiştir.

G.4. İlgili Pazar

G.4.1. İlgili Ürün Pazarı

- (22) TL çekleri BTOM tarafından belirlenmiş iş akışlarına/düzenlemelere tabi olurken, YP çek takası ikili anlaşmalarda düzenlenen iş akışlarına tabi olmaktadır. Diğer yandan, YP çek çeşitleri, bu çeklerin yabancı para kurlarının değişkenliği, kullanım amaçları sebebiyle haiz olduğu risk vb. sebepler ile TL çeklerinden ayrılmaktadır. TL çek takas sisteminin elektronik ortamda da gerçekleştirilmesi takas işlemlerini daha kolay ve güvenli kılsa da tüketiciyi özellikle dış ticaret odaklı düzenlenen YP çekleri yerine TL çeklerini kullanmaya yöneltmeyecektir. Dolayısıyla, bu iki çek türü birbirine ikame değildir. Bu çerçevede TBB'nin YP çek takas komisyon oranı tavsiye etmesine yönelik ilgili ürün pazarının dar yorumlanması gerekmekte olup pazar "yabancı para çek ile ödemelerin gerçekleştirildiği hizmet pazarı" olarak belirlenmiştir.

G.4.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (23) YP çek ile ödemelerin gerçekleştirildiği hizmetlere ilişkin faaliyetler ülke genelinde yürütüldüğünden dosya konusu işlem bakımından ilgili coğrafi pazar "Türkiye" olarak tespit edilmiştir.

G.5. Hukuki Değerlendirme

G.5.1. 4054 Sayılı Kanun'un 4. Maddesi Çerçevesinde Değerlendirme

- (24) Teşebbüs birliği niteliğinde bulunan TBB'nin yönetim kurulu tarafından YP çek takas komisyon ücreti belirlenerek, TBB tarafından YP çek takas işlemi bakımından birbirine rakip konumda bulunan bankalara işlem bazında alınacak komisyon ücreti tavsiye edilmektedir. Bu bakımdan ilgili karar 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendi çerçevesinde fiyat tespitine yol açabilecek bir teşebbüs birliği kararı niteliğindedir ve dolayısıyla mezkûr Kanun'a aykırılık teşkil etmektedir.

G.5.2. 4054 Sayılı Kanun'un 5. Maddesi Çerçevesinde Değerlendirme

- (25) Bildirime konu TBB kararına bireysel muafiyet tanınabilmesi için 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasında öngörülen iki olumlu iki olumsuz koşulun birlikte sağlanması gerekmektedir. Aşağıda, bildirim konu tavsiye kararının bu koşulları sağlayıp sağlayamadığı incelenecektir.

a) Malların Üretim veya Dağıtım İle Hizmetlerin Sunulmasında Yeni Gelişme ve İyileşmelerin ya da Ekonomik veya Teknik Gelişmenin Sağlanması

- (26) Bireysel muafiyet değerlendirmesinde aranan ilk olumlu koşulun sağlanıp sağlanmadığının tespiti ve hangi hallerin ekonomik yarar sağladığı somut olayın özelliklerine göre değerlendirilmektedir. Genel olarak, üretim ve dağıtım maliyetlerinin düşürülmesi, kalitenin artırılması, malın arzında devamlılığın sağlanması, yeni piyasalara girişin kolaylaştırılması ve yeni ürünlerin ya da üretim tekniklerinin bulunması hallerinde bu koşulun sağlandığı kabul edilmektedir.
- (27) Bildirim Formunda YP çek takas sisteminin, pazar payı düşük olan bankaların YP çek tahsilatı yapmasını sağlayarak anılan bankaların ulaşılabilirliğini arttırdığı, bununla birlikte hâlihazırdaki YP çek takas sisteminin, meşakkatli ve çok sayıda masraf kalemini kapsayan bir süreçten oluştuğu ve bu süreç boyunca çeklerin hızlı, ancak güvenli taşınmasının oldukça önem arz ettiği belirtilmektedir. Öte yandan konuya ilişkin her bir bankanın kendi hacmine göre oluşturduğu ve bu işe özel bir operasyonel birimi olabileceği, bazı küçük hacimli bankaların ise ayrıca bir birim oluşturmaksızın diğer

birimleri aracılığıyla söz konusu işlemleri yürüttüğü anlaşılmıştır. Banka içerisinde oluşturulacak her bir birim; kira, maaş, kırtasiye gibi ilave maliyetlere neden olmaktadır. Takas ücretinin ortaklaşa belirlenmesi ise operasyonel yükü azaltacak niteliktedir. Zira her tahsilat ve ödeme bankasının kendi arasında farklı bir oran belirlemesi ve her bir çek bakımından maliyet hesabına gitmesi durumunda, bankalar arasında var olan maliyet kalemi farklılıkları ilave iş yüküne, çeşitli hesap hatalarına, karışıklıklara ve zaman kaybına yol açabilecektir. Dolayısıyla YP çek takas komisyon oranının TBB tarafından bankalara tavsiye edilmesi durumunda bankalar arası anlaşma fazlalığından kaynaklı yüksek işlem maliyetleri aza indirgenecek ayrıca yapılan anlaşmaların maliyetlerinde değişiklik olursa anlaşmaların revize edilmesi zorunluluğundan kaynaklanan sorunlar da engellenmiş olacaktır.

- (28) Bu çerçevede yapılan değerlendirmelerde muafiyetinin ilk koşulunun sağlandığı kanaatine ulaşılmıştır.

b) Tüketicinin bundan yarar sağlaması

- (29) 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi anlamında rekabeti sınırlayıcı etkileri olan bir anlaşmanın Kanun kapsamında muafiyet alabilmesi için Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde koşul olarak getirilen mal ve hizmet sunumunda gelişme, iyileşme veya ekonomik ve teknik gelişmelerden tüketicinin de faydalanması gerekmektedir. Tüketicinin sağladığı faydanın ölçülmesi ve değerlendirilmesinde, fiyatlarda yaşanan düşüş, satış sonrası hizmetlerde artan etkinlik, ürün çeşitliliği, tüketicinin ürüne daha kolay ulaşımı, mal arzında devamlılık gibi unsurlar dikkate alınmaktadır.
- (30) Öncelikle belirtilmelidir ki, TBB kararında yer alan YP çek takas komisyon ücreti bankalar arası uygulamaya ilişkin olup tavsiye niteliğindedir. Dolayısıyla söz konusu karar, ilgili üye banka ve müşteriler arasındaki ilişkiyi yönetmemekte ve bankaların bağımsızlığını etkilememektedir. TBB tarafından tavsiye edilen YP çek takas komisyon ücreti bankaların birbirlerine uygulayacakları ücretlere ilişkin olup, YP çek takasından kaynaklanan ortak maliyetler bankaların müşterilerine yansıttıkları nihai perakende hizmet fiyatlarında yeknesaklığa neden olmamakta her banka kendi ticari stratejisi çerçevesinde fiyatlarını belirleyebilmektedir.
- (31) Öte yandan, çek takas sistemi müşteriye ödeme bankasına gitmek zorunda bırakmadan zaman tasarrufu sağlayarak ve bu süreçte üstleneceği riskleri de bertaraf ederek çekini tahsil etme imkânı tanımaktadır. Gerek bankaların şubeleri nezdinde topladıkları diğer banka çeklerine, gerekse tahsilata gönderilmiş kendi çeklerine hızlı ve güvenilir bir ortamda cevap verilebilir olması müşteri memnuniyeti açısından da önem taşımaktadır. Her bir bankanın işlem bazında hesaplama yapmaya çalışması durumunda yüksek maliyetli bankaların YP çek takas işlemlerini gerçekleştirmelerinin zorlaşması ve bu nedenle bazı müşterilerin mağdur olması söz konusu olabilecektir.
- (32) Yapılan bildirimde, tüketici yararına hizmet eden bu sistemin işletilmesinin bankalar açısından bir maliyeti olması nedeniyle hizmetin ücretsiz sunulmasının mümkün olmadığına dikkat çekilmektedir.
- (33) Kurul kararlarında¹³ rakipler arasında belirlenen ücretlerin "maliyet esaslı" olması gerektiği değerlendirilmiştir. 17.01.2008 tarih ve 08-06/63-20 sayılı Kurul

¹³Bkz: 01.07.2005 tarihli ve 05-43/602-153 sayılı, 13.03.2008 tarihli ve 08-24/249-82 sayılı, 19.08.2009 tarihli ve 09-36/905-217 sayılı, 21.08.2013 tarihli ve 13-48/672-288 sayılı, 26.02.2015 tarihli ve 15-09/129-58 sayılı Kurul kararları.

kararında, tüketicinin yarar sağlaması ve rekabetin zorunlu olandan fazla sınırlanmaması şartlarının karşılanabilmesi için, belirlenen ücretin gerçek maliyetleri içermesi ve sistemin işleyişinin maliyet paylaşımı esasına göre yapılması gerektiği yönünde tespitte bulunulmuştur. Bu halde, önceki Kurul kararları da dikkate alınarak tavsiye edilen YP çek takas komisyonu ücretinin de sigorta maliyetlerini içermeyecek şekilde maliyet esaslı olarak tespit edilmesi halinde, tüketicinin yararına olacağı değerlendirilmektedir.

- (34) Bildirim Formundaki verilere bakarak YP çek takas komisyonu oranının; banka bazındaki toplam maliyetin ilgili bankanın toplam çek sayısına bölünmesi suretiyle her bir bankanın çek başına maliyetinin elde edildiği ve bankaların YP çek takas işlemlerinin büyüklüğü dikkate alınarak ağırlıklandırılmış ortalama yöntemiyle hesaplandığı görülmüştür.

c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması

- (35) 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi bağlamında ilgili pazarın önemli bir kısmında rekabetin ortadan kalkmaması şartının sağlanıp sağlanmadığının analizi, anlaşmanın niteliği ve kapsamı, taraflarının ve rakiplerin pazardaki konumları, pazarın ve işbirliğine konu ürünün özellikleri, giriş engelleri, pazarın doygunluk seviyesi, tüketici tercihlerinin ne ölçüde kısıtlandığı gibi unsurların değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bir başka deyişle sağlanan ekonomik gelişme veya fayda ile tüketicinin bundan yarar sağlaması, rekabetin ortadan kaldırılması sonucunda elde ediliyor olmamalıdır. İlgili pazarın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkıp kalkmadığı değerlendirilirken dikkate alınması gereken başlıca hususların ise; pazarda hâlihazırda giriş engellerinin olup olmadığı, hâkim durumda olan bir teşebbüsün bulunup bulunmadığı, dikey anlaşmalar aracılığıyla giriş engeli yaratılıp yaratılmadığı, pazarın yapısı, tüketici tercihlerinin ne ölçüde kısıtlandığı olarak sıralanması mümkündür.
- (36) Bildirim Formunda YP çek takas komisyon oranının banka maliyetlerinin bildirimlerine dayandığı, dolayısıyla bu komisyonun belirlenmesinin maliyet bazlı olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, TBB'ce bankalar tarafından gönderilen maliyet kalemi bilgilerinin gizliliğinin korunduğu ve herhangi bir bankanın bir diğerinin maliyet bilgilerini öğrenmesinin engellendiği ifade edilmektedir. Bununla birlikte, TBB tarafından belirlenen ortak takas komisyonunun tavsiye niteliğinde olduğu ve bankaların TBB'nin tespit etmiş olduğu oranı uygulamakla yükümlü kılınmadıkları ayrıca YP çek takas sistemine katılmanın herhangi bir ücrete tabi tutulmadığı anlaşılmaktadır.
- (37) Yapılan bildirim incelenmesinden, bankalar tarafından bireysel müşterilere uygulanan ücretlerin birbirinden farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Bazı durumlarda banka politikası olarak işlem hacmi ve müşteri kazanmak da önemli bir rol oynamakta ve her banka kendi ticari stratejisi çerçevesinde fiyatlarını belirlemektedir.
- (38) Tüm bu sayılan nedenlerle ortak takas komisyonu uygulamasının piyasanın önemli bir bölümünde rekabeti ortadan kaldırmadığı görüşüne varılmıştır. Dolayısıyla, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi yer alan koşulun da sağlandığı değerlendirilmektedir.

d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmaması

- (39) Bir anlaşmanın bireysel muafiyet alabilmesi için gerekli son koşul, anlaşmadan ilk iki olumlu koşuldaki yararların elde edilmesi için rekabeti daha az sınırlayıcı bir yöntemin söz konusu olmamasıdır. Bu koşul altındaki değerlendirmelerde genel olarak

sözleşmenin rekabeti kısıtlayıcı hükümlerinin, sözleşmeden elde edilecek faydaların sağlanması için zorunlu olup olmadığı dikkate alınmaktadır.

- (40) YP çek takas komisyonu ücretinin ikili anlaşmalar yoluyla belirlenmesinin makul olmadığı, karmaşa ve zaman kaybı yaratabileceği kabul edilmekle birlikte, bunun doğruluğunun kabul edilebilmesi için belirlenen ücretin, sigorta maliyetleri dâhil olmayacak şekilde, gerçek maliyetleri içermesi ve sistemin işleyişinin maliyet paylaşımı esasına göre yapılması gerekmektedir. Aşağıda muafiyet incelemesi süresi boyunca TBB'den elde edilen veriler çerçevesinde yapılan değerlendirme yer almaktadır.

G.5.2.1. Muafiyet Şartlarına İlişkin Genel Değerlendirme

- (41) Yukarıda yer verilen değerlendirmeler doğrultusunda bildirim konu işlem, operasyonel yükü azaltması, tavsiye niteliğinde olması ve bankalar tarafından bireysel müşterilere uygulanan ücretlerin birbirinden farklılık göstermesi nedeniyle 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde yer alan dört şarttan (a) ve (c) bentlerindeki sağlanmaktadır. Bununla birlikte, (b) ve (d) bentlerinde yer alan şartların karşılanması için sistemin işleyişinin maliyet esaslı olması gerekmektedir.
- (42) Bildirim Formunda yer verilen 2016 yılına ait YP çek takas maliyetleri ve ortalamalarını gösteren tablodaki tüm bankaların ortalamasını gösteren çek başına maliyet miktarının; banka bazındaki toplam maliyetin ilgili bankanın toplam çek sayısına bölünmesi suretiyle her bir bankanın çek başına maliyeti elde edildikten sonra bankaların YP çek takas işlemlerinin büyüklüğü dikkate alınarak ağırlıklandırılmış ortalama yöntemiyle 17,77 TL olarak (sigorta maliyetleri dâhil edilmeden) hesaplandığı görülmüştür.
- (43) Hesaplamalara dâhil edilmiş olan bankaların YP çek adet ve tutarına göre pazardaki büyüklüklerinin pazarın yaklaşık %98,4'ünü oluşturduğu Bildirim Formundan görülmektedir. Takas oranının hesaplanması aşamasında maliyetlere dâhil olan bankalar aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Tablo 5: Takas Oranı Belirlenirken Maliyet Hesaplamalarına Dâhil Olan Bankalar¹⁴

TBB Üyesi Bankalar	Bankaların Hesaplamaya Dâhil Olup Olmadığı
Adabank A.Ş.	Değil
Akbank T.A.Ş.	Dâhil
Aktif Yatırım Bankası A.Ş.	Dâhil
Alternatifbank A.Ş.	Dâhil
Anadolubank A.Ş.	Dâhil
Arap Türk Bankası A.Ş.	Dâhil
Bank Mellat	Değil
Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ Turkey A.Ş.	Değil
BankPozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş.	Değil
Birleşik Fon Bankası A.Ş.	Değil
Burgan Bank A.Ş.	Dâhil
Citibank A.Ş.	Dâhil
Denizbank A.Ş.	Dâhil
Deutsche Bank A.Ş.	Değil
Diler Yatırım Bankası A.Ş.	Değil
Fibabanka A.Ş.	Dâhil
Finans Bank A.Ş.	Dâhil

¹⁴ Hesaplamalara dâhil olmayan bankalar TBB'ye bilgileri olmadığını ileten bankalardır.

Tablo 5'in devamı:	
TBB Üyesi Bankalar	Bankaların Hesaplamaya Dâhil Olup Olmadığı
GSD Yatırım Bankası A.Ş.	Değil
Habib Bank Limited	Değil
HSBC Bank A.Ş.	Dâhil
ICBC Turkey Bank A.Ş.	Dâhil
İller Bankası A.Ş.	Değil
ING Bank A.Ş.	Dâhil
Intesa Sanpaolo S.p.A.	Değil
İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.	Değil
JPMorgan Chase Bank N.A.	Değil
Merrill Lynch Yatırım Bank A.Ş.	Değil
Nurol Yatırım Bankası A.Ş.	Değil
Odea Bank A.Ş.	Dâhil
Pasha Yatırım Bankası A.Ş.	Değil
Rabobank A.Ş.	Değil
Şekerbank T.A.Ş.	Dâhil
Société Générale (SA)	Değil
Standard Chartered Yatırım Bankası Türk A.Ş.	Değil
Turkland Bank A.Ş.	Dâhil
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	Dâhil
Türk Eximbank	Değil
Turkish Bank A.Ş.	Değil
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	Dâhil
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	Dâhil
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	Dâhil
Türkiye İş Bankası A.Ş.	Dâhil
Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.	Değil
Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	Değil
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	Dâhil
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	Dâhil
Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	Dâhil
Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	Dâhil
Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	Dâhil
Vakıf Katılım Bankası A.Ş.	Değil
Ziraat Katılım Bankası A.Ş.	Değil

- (44) Ayrıca, Kurul'un 04.08.2016 tarih ve 16-26/441-199 sayılı kararı gereğince, TBB tarafından YP çek takas oranının hesaplanmasında hangi maliyet kalemlerinin hangi usuller çerçevesinde hesaplamalara dâhil edileceğine yönelik kılavuzun hazırlandığı ve ilgililer ile paylaşıldığı Bildirim Formundan görülmüştür.
- (45) Yukarıda yer verilen inceleme ve değerlendirmeler çerçevesinde Kurul'un 04.08.2016 tarih ve 16-26/441-199 sayılı kararında belirtildiği üzere bildirim konu karara hesaplamalarda bankaların YP çek işlemlerindeki büyüklüğünü dikkate alan ağırlıklandırılmış ortalama yönteminin kullanıldığı, hesaplamalara dâhil edilen bankaların maliyetlerinin bütün piyasanın maliyetlerini önemli ölçüde yansıtacak şekilde

diğer bankaların da katılımı sağlanarak genişletildiği ve hesaplamalara katılan bankaların pazardaki toplam büyüklüklerinin pazarın %98,4'ünü oluşturduğu ve TBB tarafından hangi maliyet kalemlerinin hangi usuller çerçevesinde hesaplamalara dâhil edilmesi gerektiğine yönelik bir kılavuz hazırlandığı göz önünde bulundurulduğunda tavsiye edilecek YP çek takas komisyon ücretinin sigorta maliyetleri dâhil edilmeyerek (17,77 TL olarak) belirlenmesi durumunda bildirim konu Yönetim Kurulu Kararı'nın 4054 sayılı Kanun'da sayılan bireysel muafiyet şartlarını sağlayacağı ve karara süresiz olarak bireysel muafiyet tanınabileceği kanaatine varılmıştır.

H. SONUÇ

(46) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

1. Türkiye Bankalar Birliğinin yabancı para çek takas uygulamasına ilişkin olarak takas komisyon ücretinin, maliyetlerde hissedilir değişiklikler oluncaya ve üyeler tarafından Türkiye Bankalar Birliğine başvuru yapıncaya kadar işlem bazında 17,95 TL olarak uygulanmasının tavsiye edilmesine yönelik Yönetim Kurulu Kararı'nın 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olduğuna,
2. Yabancı para çek ile ödemelerin gerçekleştirildiği hizmet pazarının kendine özgü koşulları nedeniyle bildirim konu Yönetim Kurulu Kararı'na, hesaplamalara sigorta maliyetlerinin dahil edilmemesi koşuluyla, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında muafiyet tanınmasına,
3. Muafiyetin söz konusu koşulun yerine getirildiğinin 30 gün içerisinde Rekabet Kurumu'na tevsik edilmesinden itibaren süresiz olarak tanınabileceğine

gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere, OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.